

Náhorní Karabach v ohni: „Všichni viděli, že to přijde, a nikdo nic neudělal“

SZ seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-nahorni-karabach-v-ohni-vsichni-videli-ze-to-prijde-a-nikdo-nic-neudelal-237083

Anna Hrdinová

Napětí kolem Náhorního Karabachu, který je mezinárodně uznáván jako součást Ázerbájdžánu, se stupňuje již několik měsíců. Sporná enkláva, obývaná z většiny arménským obyvatelstvem, v posledních měsících byla pod blokadou a k lidem se ztěžka dostávaly potraviny i další základní potřeby.

Ázerbájdžán pak v úterý oznámil, že zahájil v Náhorním Karabachu vojenské akce, které označuje za protiteroristickou operaci. Arméni, kteří region ovládají, vyzvali Ázerbájdžán ke klidu zbraní a k rozhovorům. Baku na druhé straně žádá, aby se „ilegální“ ozbrojené jednotky vzdaly a složily veškeré zbraně. Karabašské úřady uvedly, že během úterní eskalace přišlo o život pět lidí a dalších 80, včetně 15 civilistů, utrpělo zranění.

Co dění předcházelo a jaké jsou vyhlídky do budoucích dní, přibližuje v rozhovoru pro Seznam Zprávy arménský expert Narek Sukiasyan, který působí na Jerevanské státní univerzitě a pracuje

také pro německou Nadaci Friedricha Eberta.

Co nyní o dění v Náhorním Karabachu víme?

Ázerbájdžán držel arménské obyvatelstvo Náhorního Karabachu v blokádě více než devět měsíců a uplatňoval politiku etnických čistek pomocí hladu. Bývalý hlavní žalobce Mezinárodního trestního soudu Luis Moreno Ocampo označil tuto blokádu za akt genocidy.

Náhorní Karabach

Oblast o rozloze asi čtyř tisíc kilometrů čtverečních obývají převážně etničtí Arméni. Ti tam vyhlásili nezávislý stát, ale podle mezinárodního práva region zůstává součástí Ázerbájdžánu. Území je propojeno s Arménií tzv. Lačinským koridorem nezbytným pro zásobování.

V době Sovětského svazu byl Náhorní Karabach autonomní oblastí (AO) v rámci Ázerbájdžánské SSR. Baku ale pak autonomii regionu zrušilo. Součástí arménského vzbouřeneckého útvaru v minulosti byly i části Ázerbájdžánu, které do někdejší AO nepatřily. Separatisté nad většinou z nich postupně ztratili kontrolu, ve válce v roce 2020 Baku dobylo i část původní AO.

Konflikt o Náhorní Karabach

Foto: Crisis Group, Seznam Zprávy
Náhorní Karabach po konfliktu v roce 2020.

Po devíti měsících hladovění Ázerbájdžán v posledních týdnech a měsících posílal své jednotky a budoval opevnění podél hranic, a to jak s Arménií, tak s Náhorním Karabachem. Baku také přijalo nové dodávky zbraní z Izraele.

Dnešek byl logickým pokračováním a eskalací této politiky - politiky jasného záměru zapojit se do vojenského útoku, nevyprovokované agrese proti Náhornímu Karabachu a jeho arménskému obyvatelstvu.

Všechny tyto znaky byly přítomny. Všichni zprostředkovatelé a mezinárodní společenství byli informováni - Rusko, EU, USA, OSN, Írán. Všichni byli informováni a všichni viděli, že to přijde, ale žádné z těchto míst neudělalo nic, aby tomu zabránilo. A dnes

odpoledne Ázerbájdžán zahájil vojenskou agresi podél celé linie dotyku Karabachu, přičemž použil těžké dělostřelectvo, zaútočil bezpilotními letouny a došlo i k pozičním bojům.

Ofenziva, jak jsem již řekl, probíhá podél celé linie dotyku a kromě toho byla cílem také všechna větší města a řada vesnic hluboko uvnitř Karabachu. Stěpanakert, Askeran, Martakert se dostaly pod těžké ostřelování. Jde o města a vesnice, v nichž bydlí 120 tisíc obyvatel.

Máte nějaké zprávy o tom, jak to v Karabachu vypadá?

Zprávy z Karabachu stále přicházejí. Ázerbájdžán přerušil v Karabachu veškeré telefonní spojení a internetové připojení. Takže informace se odtamtud dostávají velmi obtížně. K dnešnímu dni je hlášena řada obětí, včetně dvou mrtvých vojáků a jednoho mrtvého dítěte. Řada dětí je hospitalizována.

Počty obětí budou výrazně stoupat, zejména mezi vojáky, protože rozsah této operace je velmi velký.

Lidé jsou v krytech a kvůli blokádě se nemohou skutečně evakuovat. Právě kvůli ní není dostatek benzínu ani dalších paliv. A ještě těžší je použít sanitky nebo se pokusit evakuovat děti. Rodiče například hlásí, že jejich děti jsou ve školkách nebo ve školách, se kterými nemají telefonické spojení. Nevědí, jestli jejich děti žijí, jestli jsou v bezpečí, nebo ne. Takže ta situace je mimořádně vážná.

Ázerbájdžán to však vykresluje jako protiteroristickou operaci. Nicméně všechny známky toho, jak jsem řekl, v posledních několika týdnech a měsících ukazují na to, že Ázerbájdžán buduje své jednotky na hranicích a plánoval tento zásah.

Je to i kvůli tomu, že jednání jsou nyní ve slepé uličce. Nepostupují kupředu, protože největší zbývající výzvou pro jednání jsou práva a bezpečnost lidí žijících v Karabachu, což Ázerbájdžán zcela popírá

nebo odmítá poskytnout. Baku odmítá řadu iniciativ k zahájení dialogu se stěpanakertskými demokraticky zvolenými orgány Karabachu.

Mezinárodní společenství, zprostředkovatelé Rusko, USA, Francie dospěli ke konsenzu, že práva a bezpečnost obyvatel Karabachu by měla být s nuancemi respektována. Ázerbájdžán se však proti tomu postavil a obnovil vojenský útok.

Ázerbájdžán také tlačí na Armény v Karabachu, aby vyřešili svou samosprávu, orgány, které jsou demokraticky utvořené a které jsou v opozici vůči 30 let trvajícím diktátorskému rodinnému režimu Ázerbájdžánu, a aby rozpustili všechny síly s tvrzením, že se jedná o arménské jednotky.

Je důležité poznamenat, že od léta 2021 neslouží v karabašské armádě žádný arménský občan. Arménie nevyslala do Karabachu žádné vojáky ani vojenské vybavení. Jsou to síly sebeobran, které musely být vytvořeny, aby chránily civilní obyvatelstvo před tímto druhem agrese, jež je systematicky uplatňována proti Arménům od konce systémového rozpadu Sovětského svazu během něj a v posledních asi 30 letech.

Jak reaguje Arménie?

Jerevan zatím reaguje diplomatickými rozhovory se zeměmi, které se na mírových jednáních podílí, s Francií a USA. Nikola Pašinjan sice vystoupil s projevem k národu, ale ten byl spíše projevem k mezinárodnímu společenství, v němž zopakoval, že Arménie nemá v Karabachu žádná vojska a že se jedná o nevyprovokovanou agresi s cílem vynutit si úplnou kapitalizaci a etnické čistky Arménů žijících v Karabachu.

Jaký vývoj událostí se dá očekávat?

Vývoj na místě se teprve ukáže. Jak jsem již řekl, informací je velmi málo a přicházejí pozdě nebo velmi omezeně. Uvidíme, co se bude dít na místě, ale to, jak se bude situace vyvíjet, je určitě závislé na tom, jaký tlak bude mezinárodní společenství schopné vyvinout na režim v Baku, protože je jasné, že je tu strana agresora a že je tu obyvatelstvo, které je napadeno po devíti měsících hladovění, které nemá v současné době zájem o jakoukoli formu násilí.

Všichni, kdo se podílí na mírových rozhovorech - Rusko, USA, Francie, EU - mají na Ázerbájdžán značné páky. Všichni se však brání, nebo velmi váhají uplatnit vůči nim jakékoli kroky. Podobné režimy jsou za tento druh porušování mezinárodních lidských práv dlouhodobě tvrdě sankcionovány. To však není případ Ázerbájdžánu a nečinnost vedla k této situaci. To, že nikdo nereagoval rozhodně na devítiměsíční blokádu, mu umožnilo takto jednat s vědomím, že na jeho jednání nebude reagováno sankcemi.

Eskalace přichází poté, co Arménie několikrát signalizovala, že se na Rusko, které jí až dosud poskytovalo bezpečnostní záruky, nedá spolehnout. Jakou roli v té dnešní situaci hraje Moskva?

Vztahy mezi Ruskem a Arménií jsou v posledních týdnech napjaté a došlo hlavně k diplomatické eskalaci. Arménie kritizuje Rusko za to, že neplní své mírové závazky v Karabachu. Moskva například nesla odpovědnost za bezpečnost Lačinského koridoru, nezabránila však blokádě a také nebyla schopna obnovit volný průjezd. To se stalo terčem kritiky.

Arménský premiér Pašinjan se dostal pod kritiku Moskvy, která se odvolává na to, že Jerevan uznal územní celistvost Ázerbájdžánu podle deklarace z Almaty z roku 1991, která uspořádávala hranice nově nezávislých postsovětských republik.

Rusko říká, že pokud Arménie uznala územní celistvost, pak zasahovat do toho, co se děje v Karabachu, je neopodstatněné. Částečně je to pravda, ale částečně také snaha smýt odpovědnost,

kterou ruské mírové síly v Karabachu mají a nejsou schopny plnit. Diplomatičká eskalace se ještě více vystupňovala, když manželka arménského premiéra odjela na summit prvních dam a pánů do Kyjeva a přivezla s sebou humanitární pomoc Ukrajině.